

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นคนไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยได้กำหนดคุดคหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะพึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเองมีคุณธรรม จริยธรรม รักการอ่าน การเขียน และการรักการค้นคว้า มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะในการดำเนินชีวิต โดยให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน และกลุ่มเป้าหมาย โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนแผนการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกกระบวนการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 3 – 4)

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องนั้นมีเป้าหมายสูงสุด คือ การส่งเสริมให้ผู้ที่มีความบกพร่องแต่ละคนสามารถพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน มีคุณธรรม จริยธรรม ภาควินัยในตนเอง และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุข (ดารณี อุทัยรัตนกิจ. 2538 : 13) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ทำให้ในปัจจุบันเกิดการเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความบกพร่องต่าง ๆ รวมถึงเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น ซึ่งถือว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องในเรื่องพฤติกรรม เพื่อให้เด็กมีการเรียนการศึกษาเหมือนเด็กปกติ และมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อย่างเต็มศักยภาพ โดยอาการของเด็กจะทำให้มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับคนในสังคม เช่น ทำการบ้านแต่ลืมเอาไปส่งครู เด็กจะมีปัญหากับเพื่อนร่วมชั้น พี่น้อง พ่อแม่ ครู หากเกิดความไม่เข้าใจและใช้วิธีการดูค่า

และการลงโทษ ยิ่งจะทำให้อาการเด็กแสบลง หากครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่มีความเข้าใจถึงพฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้น อาจส่งผลให้เกิดอาการสมาธิสั้นมีความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงเกิดปัญหาในด้านอื่น ๆ ตามมา

เด็กสมาธิสั้น มักทำให้คนใกล้ชิดปวดศีรษะได้มาก เนื่องจากเด็กจะขาดทักษะหลายประการที่เด็กอื่น ๆ มี เช่น การควบคุมตนเอง การคิดก่อนทำ การยับยั้งชั่งใจตนเอง ความรับผิดชอบ การบริหารเวลา และการมีวินัย ปัญหาในการรักษาส่วนหนึ่งเกิดจากการที่พ่อแม่และครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถเลี้ยงดูฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่ขาดอยู่ การฝึกทำได้ยาก ต้องใช้เวลาและใช้เทคนิควิธีการที่ได้ผล การช่วยเหลือเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นนั้น นอกจากแพทย์จะให้ยากินเพื่อให้มีสมาธิในการเรียนแล้ว พ่อแม่และครูมีส่วนช่วยอย่างมาก ในการฝึกทักษะหลายประการที่เด็กสมาธิสั้นยังขาดอยู่ ซึ่งการขาดทักษะเหล่านั้น แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่างๆ ที่ทำให้หงุดหงิด เช่น คือ ชน พุดไม่ฟัง ไม่มีระเบียบวินัย ไม่คิดก่อนทำ ไม่รอบคอบ ประมาทเลินเล่อ เอาแต่ใจตัวเอง การแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่จะยากลำบาก การฝึกทักษะที่ดีให้เกิดขึ้นก่อนจึงมีความสำคัญมาก เพื่อป้องกันเด็กสมาธิสั้นมีพฤติกรรมไม่ดีจนติดเป็นนิสัยไปจนโต การฝึกทักษะมักต้องใช้เวลาเป็นเดือนหรือเป็นปี ต้องอาศัยความอดทน ความเอาใจจริงเอาใจจั้ง ความสม่ำเสมอและร่วมมือของพ่อแม่อย่างมาก เด็กปกติทั่วๆ ไปนั้นมักฝึกพฤติกรรมได้เร็ว แต่เด็กสมาธิสั้นจะฝึกยาก ฝึกแล้วลืมง่ายในระยะแรกๆ พ่อแม่จึงไม่ควรคาดหวังผลเร็ว ไม่ควรเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมเด็กสมาธิสั้นกับเด็กทั่วๆ ไป การฝึกควรจะเริ่มตั้งแต่เด็กอายุน้อยไปสิ้นสุดเมื่อเด็กโตเป็นวัยรุ่นตอนปลายเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ถ้าต้องการประเมินผลการฝึกควรเปรียบเทียบผลที่เกิดกับตัวเด็กเองโดยติดตามระยะยาว จะเห็นความสำเร็จชัดเจนขึ้นทีละน้อย โดยจะพบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ดีมากขึ้น และบ่อยขึ้นจนในที่สุดกลายเป็นนิสัยที่ดี และกลายเป็นบุคลิกภาพที่ดีติดตัวอย่างถาวรเมื่อพ้นจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หลังจากนั้นการพัฒนาทักษะที่ดีเพิ่มเติมขึ้นอีก จะเกิดขึ้นได้ แต่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาจากภายในตัวเอง ในระหว่างวัยเด็กนี้ พ่อแม่และครูจึงเป็นผู้ช่วยสำคัญ ที่จะ ฝึกฝนส่งเสริมให้เด็กสมาธิสั้นมีทักษะเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาตนเองในระยะยาวต่อไป (พนม เกตุมาน. 2550 : 1)

อาการของโรคสมาธิสั้นนั้นเริ่มแสดงให้เห็นตั้งแต่เด็กอายุน้อย แต่จะเริ่มวินิจฉัยได้ในวัยอนุบาล หรือเมื่อเริ่มเข้าวัยเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (6-7 ขวบ) อาการของโรคจะเห็นชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ และดำเนินต่อไปจนเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น อาการช่นอยู่ไม่นิ่งจะน้อยลง เมื่ออายุมากขึ้น แต่อาการสมาธิสั้นจะยังคงมีอยู่ เด็กบางคนสามารถปรับตัวได้กับอาการขาดสมาธินี้ ด้วยการทำอะไรหลาย ๆ อย่างในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อลดความเบื่อหน่าย ในที่สุดงานก็เสร็จเหมือนกัน

การพยายามปรับตัวบางอย่างได้ผลจะช่วยให้เขาปรับตัวได้ แต่อาการหลาย ๆ อย่างของเด็กสมาธิสั้นแสดงออกเป็นพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น วู่วาม หุนหันพลันแล่น เวลาโกรธแล้วก้าวร้าวรุนแรง ขาดการยั้งคิด ไม่มีระเบียบวินัย นึกอยากจะทำอะไรก็ทำโดยไม่ยั้งคิด ขาดการวางแผน พฤติกรรมเหล่านี้ต้องแก้ไขก่อนจะติดเป็นนิสัย การฝึกทักษะหลายอย่างที่เด็กสมาธิสั้นขาดอยู่ จะช่วยให้เขามีพฤติกรรมเหมาะสม ปรับตัวได้ดี พฤติกรรมดี นิสัยดี เรียนได้ดีเต็มความสามารถที่แท้จริง เป็นที่รักของพ่อแม่ญาติพี่น้อง เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น การตอบสนองของยาอาจลดลง แพทย์มักจะลดยาและหยุดยาได้ในช่วงวัยรุ่นนี้ การปรับตัวในวัยรุ่นจะดีหรือไม่ ขึ้นกับการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่ผ่านมา ถ้าฝึกได้ดี วัยรุ่นจะควบคุมตัวเองได้โดยไม่ต้องใช้ยา การฝึกทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่เด็กอายุน้อยจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปรับตัวในวัยต่อมา และช่วยให้ดำเนินชีวิตได้ดีในวัยผู้ใหญ่ (พนม เกตุมาน. 2550 : 3)

สมาธิเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้รอบตัวได้ หากสมาธิของเด็กนั้นเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ หรือมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาที่มีจำกัด และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเองและมักก่อให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในการเรียน รู้สึกว่าคนที่ทำอะไรไม่ค่อยประสบความสำเร็จ จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สิ่งที่พบเห็นอยู่บ่อยครั้งนั้นคือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียน อันเนื่องมาจากความสนใจและสมาธิที่มีขีดจำกัดอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่มีความน่าสนใจมากมาย และพร้อมที่จะดึงความสนใจของเด็กให้เปลี่ยนไปมาได้ ซึ่งปัจจุบันการเรียนการสอนในโรงเรียนครูมักพบปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นกับนักเรียน และครูส่วนใหญ่มักจะมองข้ามปัญหา ละเลยมองไม่เห็นความสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูยังขาดวิธีและกระบวนการในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา แต่ในความเป็นจริงแล้ว เด็กในวัยเรียนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษา โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3) ในภาวะปกติแล้วความสนใจและสมาธิของเด็กในวัยนี้มีขีดจำกัดอยู่แล้ว สาเหตุก็เนื่องมาจาก พัฒนาการทางด้านสมอง อารมณ์ สังคม และการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่เหมือนเด็กโตส่วนใหญ่ที่สามารถควบคุมตัวเองได้ดี และด้วยเหตุนี้เองถ้ามีบางสิ่งบางอย่างที่สามารถพัฒนาหรือสร้างสมาธิให้เด็กเหล่านี้ได้ดีตั้งแต่ต้น เด็กเหล่านี้จะโตได้อย่างมีศักยภาพ มีสมาธิในการทำกิจกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ได้ดีสำหรับครูผู้สอน (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2546 : 1)

วิชางานประดิษฐ์ เป็นวิชาหนึ่งที่จัดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดควิสัยทัศน์การเรียนรู้ที่ยึดงานและการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ บนพื้นฐานของการใช้หลักการและทฤษฎีเป็นหลักในการทำงานและแก้ปัญหา งานที่นำมาฝึกฝนเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของกลุ่มนี้ เป็นงานเพื่อการดำรงชีวิตในครอบครัวและสังคมและงานเพื่อการ

ประกอบอาชีพ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนี้ เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนตามกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีแล้ว ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีคุณภาพและศีลธรรมการเรียนรู้จากการทำงานและการแก้ปัญหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จึงเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ทักษะ ความดีที่หลอมรวมกันจนก่อให้เกิดคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด (กรมวิชาการ. 2545 : 3 – 4)

งานประดิษฐ์ ไม่ได้เน้นเพื่อให้ได้ชิ้นงานเท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องสามารถทำให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นขั้นตอน และมีความประณีต ซึ่งเด็ก ๆ จะได้ฝึกทั้งความอดทนและสมาธิในการทำงาน ดังนั้นแม้จะไม่ได้เป็นวิชาหลักแต่ก็มีความสำคัญ เพราะนอกจากเด็กได้ทำชิ้นงานเป็นแล้ว ยังได้ฝึกความอดทนและสมาธิ ที่จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้วิชาสำคัญอื่น ๆ ด้วย ไม่ว่าจะเป็น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เป็นต้น (คมชัดลึก. 16 มกราคม 2547 : 1)

งานประดิษฐ์ จัดได้ว่าเป็นงานแรก ๆ ที่ครูผู้สอนหลายคนจะนึกถึงในการสอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี เพราะเป็นงานที่ทุกคนต้องผ่านการเรียนรู้มาตั้งแต่ยังเด็ก และยังเป็นงานที่ง่ายทำสะดวก มีวิธีและมีแบบรูป (Pattern) ที่คงตัว นอกจากนี้ยังสามารถเอื้อประโยชน์กับการฝึกสมาธิ ฝึกฝีมือ และภาคภูมิใจกับผลงาน สิ่งของสวย ๆ งาม ๆ กลับไปเป็นของตัวเองอีกด้วยงานเหล่านี้เป็นงานที่หลาย ๆ คนชอบทำเป็นงานอดิเรก แต่ในขณะที่เดียวกันก็เป็นงานที่ต้องใช้สมาธิสูง

จากข้อมูลข้างต้นอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้หลาย ๆ คนเห็นความสำคัญและรู้สึกสนุกสนานกับงานประดิษฐ์ก็ได้ จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำกิจกรรมทางด้านงานประดิษฐ์มาช่วยในการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างสมาธิของเด็กในกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาสมาธิสั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่างานประดิษฐ์เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ และเป็นงานที่ทำให้เกิดสมาธิเพราะเด็กจะต้องมีใจจดจ่อกับความคิดของตนเองและสิ่งที่ตนเองทำอยู่ เด็กทำกิจกรรมได้นานขึ้น ส่งผลให้เด็กที่มีพฤติกรรมการอยู่นิ่งลดน้อยลง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาสมมติสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น โดยใช้กิจกรรมงานประดิษฐ์ ได้เลือกการประดิษฐ์ของเล่นเพราะจะได้เหมาะสมกับวัยเด็กในช่วงชั้นที่ 1 งานประดิษฐ์ที่นำมาใช้เป็นการประดิษฐ์ของเล่น ซึ่งทำให้ร่างกายได้เคลื่อนไหวในการหยิบจับ แต่ใจเด็กจะอยู่นิ่ง และจดจ่อกับงานที่ทำตามกรอบแนวคิดดังนี้

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีอาการสมาธิสั้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่ได้จากการคัดกรองโดยใช้แบบคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น บทพร่องทางการเรียนรู้ และออทิสซึม ข้อมูลการสังเกต และสัมภาษณ์ครูประจำชั้น จำนวน 6 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ใช้เวลาศึกษารวมทั้งหมด 9 ครั้ง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมงานประดิษฐ์

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีสมาธิที่มากขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กที่มีอาการสมาธิสั้น หมายถึง ภาวะที่มีความผิดปกติทางพฤติกรรมชนิดหนึ่ง ได้แก่ การขาดสมาธิ พฤติกรรมซุกซน ไม่อยู่นิ่ง ขาดความยับยั้งชั่งใจ หุนหันพลันแล่น ทำอะไรไม่คิด ให้รอบคอบและมีพฤติกรรมแสดงออกไม่เหมาะสมกับวัยหรือระดับพัฒนาการ ลักษณะของสมาธิสั้น คือ ไม่สนใจหรือมีความสนใจสั้นกว่าปกติและวอกแวกง่ายอยู่ไม่นิ่งและซุกซนมากผิดปกติ เคลื่อนไหวตลอดเวลา

2. สมาธิ คือ อาการที่ใจตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียวอย่างต่อเนื่อง หรือ อาการที่ใจหยุดนิ่ง แน่วแน่ ไม่ซัดส่ายไปมา เป็นอาการที่ใจสงบรวมเป็นหนึ่งแนวแน่ มีแต่ความบริสุทธิ์ผ่องใส สว่างไสวผุดขึ้นในใจ จนกระทั่งสามารถเห็นความบริสุทธิ์นั้นด้วยใจตนเอง อันจะก่อให้เกิดทั้งกำลังใจ กำลังขวัญ กำลังปัญญา และความสุขแก่ผู้ปฏิบัติในเวลาเดียวกัน

3. กิจกรรมงานประดิษฐ์ หมายถึง กิจกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดผลงานหรือชิ้นงานที่มีความประณีต สวยงาม น่าสนใจ เพื่อประโยชน์ที่พึงประสงค์และความสนุกสนาน

ผลิตเพลิน เช่น งานประดิษฐ์ตุ๊กตาแสนกล ตุ๊กตาจากกระดุม เบ็ดตกปลา หนูจากช้อนไอศกรีม ตะขานจากลูกปัดหรือลูกอม มดตัวใหญ่ งูน่ารัก ตุ๊กตาล้มลุก การพับสุนัขจิ้งจอก และอื่น ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น
2. มีนวัตกรรมคือกิจกรรมงานประดิษฐ์เพื่อพัฒนาสมาธิสำหรับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีอาการสมาธิสั้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY